

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษ
เทศบาลตำบลคลองทรายขาว
อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมตามยุค

กองการศึกษา เทศบาลตำบลคลองทรายขาว ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจบุคคลสำคัญของท้องถิ่น เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นข้อมูล เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลใน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ต่อไป

กองการศึกษา

เทศบาลตำบลคลองทรายขาว

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองทรายขาว	๒
- ด้านเกษตรกรรม	๒
- ด้านหัตถกรรม	๔
- ด้านอุตสาหกรรม	๕
- ด้านการแพทย์แผนไทย	๗
- ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๘
- ด้านศิลปกรรม	๑๑
- ด้านอื่นๆ	๑๒

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิหมายความว่า พื้น ชั้น พื้นเพ

ปัญญา หมายความว่า ความรอบรู้ความรู้ทั่วไป ความฉลาดเกิดแต่การเรียนรู้และคิด

ภูมิปัญญา หมายความว่า พื้นความรู้ความสามารถ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายความว่า ความสามารถในการใช้พื้นความรู้สร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนาและดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

การถ่ายทอดความรู้หรือการสอน หมายความว่า บอกวิชาความรู้ให้แสดงเข้าใจโดยวิธีบอกหรือทำให้เห็นเป็นตัวอย่างเพื่อให้รู้ตัวรู้ซึ้งจากการศึกษาความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญนักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมคลุมน่าภูมิปัญญาภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย สามารถรวบรวมได้ดังนี้

๑) ภูมิปัญญาความรู้ภูมิปัญญาตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom ซึ่งมีความหมายว่าความรู้ความสามารถ ความเชื่อความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาหมายถึงความรู้ความคิดความสามารถที่เป็นผลมาจากการใช้ความคิดและสติปัญญาในการปรับตัวและดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเรียนรู้และสะสมมาเป็นระยะเวลาอันสามารถใช้หรือปรับเปลี่ยนมาสร้างประโยชน์และแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมภูมิปัญญาอาจเกิดจากประสบการณ์ของกลุ่มชนในชุมชนจากภายนอกชุมชนและ / หรือผลิตใหม่หรือผลิตขึ้นมาก็ได้

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

๑) **ด้านเกษตรกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคกหนองนา

๒) **ด้านหัตถกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายโดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย การทำหัวโขน เป็นต้น

๓) **ด้านอุตสาหกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปจากสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔) **ด้านการแพทย์ไทย** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดแผนไทย /การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

๕) **ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖) **ด้านศิลปกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรมประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่นการขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ โนรา เป็นต้น

๗) **ด้านภาษาและวรรณกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือตำรา ตำหรับอาหาร งานประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

๘) **ด้านอื่นๆ** เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลคลองทรายขาว

๑. ด้านเกษตรกรรม

- เจ้าของภูมิปัญญา นายศักดิ์ชาย พุ่มนวล
บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอองครักษ์ จังหวัดพัทลุง

- เจ้าของภูมิปัญญา นางปิยะนุช แก้วยก
บ้านเลขที่ ๗๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอองครักษ์ จังหวัดพัทลุง

- เจ้าของภูมิปัญญา นายก่อเหลด เส้นบัตร
บ้านเลขที่ ๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

๒. ด้านหัตถกรรม

- งานจักสาน

- เจ้าของภูมิปัญญา นายเลี่ยน เขียดนิล

อยู่บ้านเลขที่ ๖๘ หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

- เจ้าของภูมิปัญญา นายพิชชรา อินทร์นาค

อยู่บ้านเลขที่ ๑๕๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

๓. ด้านอุตสาหกรรม

- การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป

เจ้าของภูมิปัญญา นายอนันต์ เอียดขาว

อยู่บ้านเลขที่ ๑๔๘ หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอองครักษ์ จังหวัดพิจิตร

- การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป

- เจ้าของภูมิปัญญา นายไรราน หว่าเอียด

อยู่บ้านเลขที่ ๒๔๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

๔. ด้านการแพทย์แผนไทย

- การหัตถเวชกรรมไทย

เจ้าของภูมิปัญญา นางบีมะ เส้นบัตร

อยู่บ้านเลขที่ ๗๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอองครักษ์ จังหวัดพิจิตร

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
-การเลี้ยงผึ้งโพรง

เจ้าของภูมิปัญญา นายศักดิ์ชาย พุมนวล

บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอองครักษ์ จังหวัดพิจิตร

- การผลิตน้ำส้มควันไม้

เจ้าของภูมิปัญญา นายศักดิ์ชาย พุ่มนวล

บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

- ชั้นโรงบ้านช่างสบ (การเลี้ยงผึ้งชันโรง)
เจ้าของภูมิปัญญา นายยูโสภ บินลาเต๊ะ
บ้านเลขที่ ๑๕๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

บริเวณโรงเรือนเลี้ยงชันโรง สายพันธุ์วิตามา

๖. ด้านศิลปกรรม

-โนรา

เจ้าของภูมิปัญญา นายศุภชัย รัตนานุกูล

อยู่บ้านเลขที่ ๗๘ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

๗. ด้านอื่นๆ

- การทำขนมพื้นบ้าน

กลุ่มแม่บ้านชุมชนบ้านไร่เหนือ หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

- ด้านศาสนา (ศาสนาอิสลาม)

นายอุเส็น หนูหนุด

อยู่บ้านเลขที่ ๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

-นางซ้อตีหมะ บินแหละ

อยู่บ้านเลขที่ ๑๒๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

- ด้านศาสนา (ศาสนาพุทธ)
นายไพศาล บัวแก้ว
อยู่บ้านเลขที่ ๑๐๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองทรายขาว อำเภอองครักษ์ จังหวัดพิจิตร

